

ประสิทธิผลของโปรแกรมการป้องกันอาการท้องผูกในผู้สูงอายุ
ที่เข้ารับการผ่าตัดกระดูกสะโพก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้ใหญ่)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2552

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

ประสิทธิผลของโปรแกรมการป้องกันอาการท้องผูกในผู้สูงอายุที่เข้ารับการผ่าตัดกระดูกสะโพก
(THE EFFECTIVENESS OF A CONSTIPATION PREVENTION PROGRAM FOR HOSPITALIZED ELDERLY WITH HIP SURGERY)

พงพกามันหมาย 4736900 RAAN/M

พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: สุภาพ อารีเอื้อ, Ph.D. (Nursing), พรรณวดี พุชวิฒนะ,
วท.ด. (โภชนศาสตร์), วิโรจน์ กวินวงศ์โกวิท, พ.บ., ว.ว. (ศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการป้องกันอาการท้องผูกในผู้สูงอายุที่เข้ารับการผ่าตัดกระดูกสะโพก โดยใช้แนวคิดการจัดการกับอาการของคอคดและคณะเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือผู้ป่วยสูงอายุที่เข้ารับการผ่าตัดกระดูกสะโพก ณ หอผู้ป่วยออร์โธปิดิกส์สามัญ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 60 ราย ตั้งแต่เดือน มีนาคม 2551 ถึงเดือนตุลาคม 2551 คัดเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด คือเป็นผู้สูงอายุที่เข้ารับการผ่าตัดข้อสะโพกทุกชนิด รู้สึกตัวดี เข้าใจและสื่อสารภาษาไทยได้ สามารถควบคุมการถ่ายอุจจาระได้ปกติก่อนเข้ารับการรักษา สามารถรับประทานอาหารทางปากได้ และไม่มีข้อจำกัดในการดื่มน้ำ และไม่ใช่วิธีที่ต้องจำกัมน้ำ และการออกกำลังกาย แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 30 ราย (อายุเฉลี่ย \pm ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 74 ± 9.2 ปี) ที่ได้รับการพยาบาลแบบปกติ และกลุ่มทดลอง 30 ราย (อายุเฉลี่ย \pm ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 73.8 ± 7.7 ปี) ที่ได้รับโปรแกรมการป้องกันอาการท้องผูกในผู้สูงอายุที่เข้ารับการผ่าตัดกระดูกสะโพก ประกอบด้วย การให้ข้อมูล การส่งเสริมการขับถ่ายอุจจาระที่เป็นปกติ โปรแกรมอาหาร โปรแกรมการดื่มน้ำ โปรแกรมการออกกำลังกาย โปรแกรมการฝึกการขับถ่ายอุจจาระ เพื่อป้องกันอาการท้องผูก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกข้อมูลส่วนตัว แบบบันทึกการถ่ายอุจจาระประจำวัน แบบประเมินแบบแผนการขับถ่ายอุจจาระ แบบประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดอาการท้องผูก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย สถิติไคสแควร์ สถิติ ที และกำหนดนัยสำคัญที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ป่วยสูงอายุกลุ่มทดลอง มีอุบัติการณ์เกิดอาการท้องผูกหลังผ่าตัดน้อยกว่าผู้ป่วยสูงอายุกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) และผู้ป่วยสูงอายุกลุ่มทดลองมีระดับความรุนแรงของการเกิดอาการท้องผูก น้อยกว่าผู้ป่วยสูงอายุกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

สรุป โปรแกรมการป้องกันอาการท้องผูก สำหรับผู้สูงอายุที่เข้ารับการผ่าตัดกระดูกสะโพก ช่วยลดอุบัติการณ์อาการท้องผูก และลดความรุนแรงของอาการท้องผูกได้ เป็นประโยชน์ในการนำไปใช้กับผู้ป่วยสูงอายุที่เข้ารับการผ่าตัดกระดูกสะโพก เพื่อพัฒนาคุณภาพการพยาบาลให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: อาการท้องผูก / การป้องกัน / ประสิทธิผลของโปรแกรม / ผู้สูงอายุที่เข้ารับการรักษาใน
โรงพยาบาล / การผ่าตัดกระดูกสะโพก

154 หน้า.

THE EFFECTIVENESS OF A CONSTIPATION PREVENTION PROGRAM FOR HOSPITALIZED ELDERLY WITH HIP SURGERY

POUNGPAKA MONMAI 4736900 RAAN/M

M.N.S. (ADULT NURSING)

THESIS ADVISORY COMMITTEE : SUPARB AREE-UE, Ph.D. (NURSING),
PANWADEE PUTWATANA, D.Sc. (NUTRITION), VIROJ KAWINWONGGOWIT, M.D.**ABSTRACT**

The purpose of this quasi-experimental study is to examine the effectiveness of a constipation prevention program for hospitalized elderly undergoing hip surgery. Dodd's symptom management model was used as a conceptual framework of this study. The sample consisted of 60 hospitalized elderly who were admitted to an orthopaedic ward, at the University Hospital, Bangkok, Thailand, from March to October 2008. Purposive sampling was used to recruit the studied participants; they were eligible if they were hospitalized elderly with any hip surgery, good level of consciousness, able to communicate in Thai, normal control of bowel movements, able to take food by mouth, no restriction of water intake, no history of underlying diseases causing patients' limitation of water intake and exercise. Sixty participants were assigned into two groups; the control group consisted of 30 participants (mean age \pm SD = 74 \pm 9.2 yrs) who received usual care, the other 30 participants (mean age \pm SD = 73.8 \pm 7.7 yrs) received a constipation prevention program for hospitalized elderly undergoing hip surgery, which was composed of: 1) to explain and inform, support and maintain a natural pattern of normal bowel evacuation, 2) a program of dietary intake, 3) a program of water intake, 4) a program of physical activity and exercise, and 5) a program of habitual defecation practice for prevention of constipation. Data collected in this study were: the demographic record form, the daily defecation record form, the bowel pattern assessment form, and the constipation risk assessment form. The statistical analysis was performed using descriptive statistics, Chi-square test, and Independent t-test. A p-value $<$.05 was considered statistically significant.

Results revealed that the elderly who participated in the experimental group had statistically significant lower incidence of constipation postoperatively and less severity of constipation than those in the control group ($p <$.01 and $p <$.05, respectively).

In conclusion, the constipation prevention program for hospitalized elderly with hip surgery is effective in reducing the incidence and severity of constipation among hospitalized elderly who are undergoing hip surgery; therefore, it is a useful tool for health care teams to improve quality of care for hospitalized elderly who are at risk of developing constipation.

**KEY WORDS : CONSTIPATION / PREVENTION / PROGRAM EFFECTIVENESS /
HOSPITALIZED ELDERLY / HIP SURGERY**

154 pages